

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БОЯРСЬКА МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК [005.591.6+658.589] (043.3)

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПРОМИСЛОВИХ
ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Харківському національному економічному університеті, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Лепейко Тетяна Іванівна,
Харківський національний економічний університет,
завідувач кафедри менеджменту та бізнесу

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Перерва Петро Григорович,
Національний технічний університет «Харківський
політехнічний інститут», завідувач кафедри організації
виробництва та управління персоналом;

кандидат економічних наук, доцент
Кравченко Овіра Олексіївна,
Одеський національний економічний університет,
професор кафедри менеджменту організації та
зовнішньоекономічної діяльності.

Захист відбудеться «12» квітня 2012 р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.055.01, у Харківському національному економічному університеті за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного економічного університету за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

Автореферат розісланий «12» березня 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. М. Чмутова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У світовому середовищі в останні десятиріччя продовжують поширюватися процеси інтеграції та глобалізації, які суттєво впливають на соціально-економічний розвиток розвинутих країн, які позиціонують себе як незалежні, конкурентоспроможні та інноваційно активні. Зазначені реалії підтверджують тезу про необхідність прискорення інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України, що вимагає створення її інноваційної моделі за умови активізації суб'єктів на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях. Такий процес передбачає якісні перетворення інститутів влади, структурну перебудову економіки, що стосується різних сфер господарювання, впровадження новітніх підходів в управлінні промисловістю, яка продовжує залишатися домінуючою галуззю країни.

У контексті зазначеного акцент робиться на проблемах і перспективах розвитку промислових підприємств, зокрема на інноваційних процесах (ІП), які мають забезпечувати рентабельне використання нововведень у вигляді нових технологій, продукції чи послуг, організаційно-технічних та соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного або іншого характеру. Таким чином, проблема вдосконалювання управління інноваційними процесами на вітчизняних підприємствах набуває принципового значення, її вирішення сприятиме переходу до створення і використання технологій більш високого рівня, а отже, прискоренню економічного зростання національної економіки та побудові сучасної інноваційно-інвестиційної моделі розвитку суспільства.

Дослідженню теоретичних і практичних питань організації та управління інноваціями присвячено значну кількість наукових праць. Вагомий внесок у дослідження проблем організації інноваційної діяльності зробили такі відомі українські та російські вчені, як Г. Андрощук, В. Василенко, О. Волков, І. Єгоров, Д. Єрохін, І. Жилияєв, С. Ілляшенко, М. Йохна, В. Кравченко, Н. Краснокутська, О. Кузьмін, Т. Лепейко, М. Лищишин, П. Перерва, А. Сухоруков, Є. Уткін, Л. Федулова, П. Харів, А. Юзефович, О. Ястремська та ін.

Значний внесок у розвиток теорії інноватики зробили такі вчені: І. Балабанов, А. Гальчинський, В. Геєць, О. Голіченко, А. Гриньов, М. Денисенко, П. Завлін, С. Ільєнкова, А. Казанцев, М. Молчанов, Ю. Морозов, В. Мединський, О. Пригожин, Р. Фатхутдінов та ін. З кола зарубіжних вчених варто відзначити дослідження Ф. Валенти, О. Водачкової, Е. Дандон, П. Друкера, І. Перлакі, Б. Санто, Б. Твіса, Е. Харгадона, Й. Шумпетера, в яких розглянуті питання теорії інновацій та інноваційної діяльності.

Проте окремі питання, пов'язані з управлінням інноваціями в динамічному аспекті, тобто інноваційними процесами, їх моделюванням та оцінкою на машинобудівних підприємствах залишаються недостатньо вивченими як у теоретичному, так і в практичному аспектах, що зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, його мету і задачі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана згідно з планами наукових досліджень Харківського національного економічного університету за темами: «Концепція управління в умовах

транзитивної економіки» (номер державної реєстрації 0105U003089), у межах якої автором виявлені проблеми інноваційного розвитку в промисловості України та визначено перспективи розвитку інноваційних процесів на машинобудівних підприємствах України; «Розроблення теоретико-методичного забезпечення управління підприємством та його підсистемами» (номер державної реєстрації 0106U005741), за якою автором уточнено підходи до визначення сутності поняття «інновація» та доповнено класифікацію інноваційних процесів.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є поглиблення науково-теоретичних положень і розробка методичних рекомендацій щодо управління інноваційними процесами на промислових підприємствах.

Для досягнення поставленої мети було вирішено такі наукові та практичні задачі:

уточнити сутність інноваційних процесів, встановити її співвідношення з іншими категоріями теорії інновацій;

узагальнити основні підходи до управління інноваційними процесами на підприємстві та визначити підсистеми системи управління ними;

обґрунтувати складові моделі інноваційного процесу промислового підприємства;

виявити тенденції розвитку інноваційних процесів в Україні в цілому та на машинобудівних підприємствах зокрема;

удосконалити процедуру аналізу інноваційних процесів і методичний підхід до оцінки їх інтенсивності на машинобудівних підприємствах;

розробити методичні положення щодо побудови моделі управління інноваційними процесами підприємства;

сформувати аналітичне забезпечення прийняття рішень при прогнозуванні розвитку інноваційних процесів на промислових підприємствах.

Об'єктом дослідження є інноваційні процеси на промислових підприємствах.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні й практичні аспекти управління інноваційними процесами на машинобудівних підприємствах з урахуванням їх стадій та інтенсивності.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження є сучасні положення економічної теорії, наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів з проблем управління інноваційними процесами.

Для досягнення поставленої мети використані такі загальнонаукові й спеціальні методи дослідження: *структурно-логічного аналізу* – для визначення взаємозв'язків між основними поняттями дослідження та його етапами; *системного підходу* – для обґрунтування теоретичних положень управління інноваційними процесами; *аналізу і синтезу* – для уточнення понять «нововведення», «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційний процес»; *статистичного аналізу* – для групування, порівняння, оцінки та інтерпретації фактичних даних про інноваційні процеси на підприємствах; *експертних оцінок та аналізу ієрархій* – для обґрунтування критеріїв вибору конкретного виду інноваційних процесів; *факторного аналізу* – для аналізу впливу кожної складової індексу інтенсивності інноваційних процесів на його загальне значення; *кластерного аналізу* – для

групування підприємств за показниками фінансово-економічної діяльності та інноваційних процесів; *функціонального моделювання IDEF0* – для побудови моделі управління інноваційними процесами; *імітаційного моделювання* – для прогнозування розвитку інноваційних процесів; *графічного* – для наочного зображення статистичних даних і схематичної побудови теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження.

Інформаційною базою дослідження є чинні нормативно-правові акти Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, офіційні матеріали Державної служби статистики України та органів статистики Харківської області, статистичні й фінансові звіти машинобудівних підприємств Харківського регіону, ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні та розробці науково-методичних положень щодо удосконалення управління інноваційними процесами на промислових підприємствах, а саме:

удосконалено:

методичний підхід до оцінки інтенсивності інноваційних процесів на машинобудівних підприємствах, відмінність якого від існуючих полягає у визначенні індексу інтенсивності, побудованого у вигляді мультиплікативної моделі, що поєднує індекси обсягу виробництва інноваційної продукції, витрат на інновації та частки впроваджених інноваційних видів продукції, що дає можливість посилити обґрунтованість управлінських рішень завдяки виявленню впливу кожної складової індексу інтенсивності на загальний його рівень;

процедуру аналізу інноваційних процесів на промислових підприємствах, яка, на відміну від існуючих, передбачає визначення рівня розвитку інноваційних процесів залежно від показників фінансово-економічної діяльності та індексу інтенсивності інноваційних процесів, що є основою розробки управлінських рекомендацій для кожної групи підприємств, виділених за допомогою кластерного аналізу;

методичні положення побудови моделі управління інноваційними процесами підприємства, що відрізняються від існуючих послідовністю та змістом наступних етапів: виявлення та аналіз видів інноваційних процесів (товарний, маркетинговий, технологічний, управлінський); обґрунтування вибору конкретного виду інноваційного процесу на основі методу аналізу ієрархій; підвищення ефективності управління інноваційними процесами з використанням функціонального моделювання IDEF0, що дозволяє сформулювати напрямки управлінських впливів для різних видів інноваційних процесів;

дістали подальшого розвитку:

уточнення сутності категорії «інноваційний процес» та встановлення її взаємозв'язку з іншими спорідненими категоріями, що, на відміну від існуючих, базується на обґрунтуванні ланцюга «нововведення – інновація – інноваційна діяльність – інноваційний процес» і дає можливість виокремити стадії інноваційного процесу;

структура моделі інноваційного процесу підприємства, яка відрізняється від існуючих врахуванням усіх етапів інноваційного циклу: створення інновації, аналіз конкурентного середовища, розробка дослідного зразка та його виготовлення,

підготовка до серійного виробництва та його запуск, виведення на ринок нового товару та його збут, сервісне обслуговування, що створює основу для формування заходів щодо підвищення ефективності управління інноваційними процесами у розрізі кожної їх стадії;

аналітичне забезпечення прийняття рішень при прогнозуванні розвитку інноваційних процесів на підприємстві, особливість якого полягає у використанні імітаційної моделі на етапі виведення товару на ринок, що встановлює причинно-наслідкові зв'язки змін запасів інноваційних товарів, обсягів грошових ресурсів, вартості реалізованої інноваційної продукції, витрат на інновації та визначає можливість виявлення негативних або позитивних змін, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення з вибору видів інноваційних процесів для розвитку підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані теоретичні положення та запропоновані методичні підходи доведено до рівня практичних рекомендацій, які можуть бути прийняті до використання промисловими підприємствами машинобудівної галузі для підвищення ефективності управління інноваційними процесами завдяки формуванню управлінських рекомендацій залежно від рівня інноваційного розвитку, виду інноваційних процесів для кожного їх етапу та в контексті підсистем системи управління інноваційними процесами – керуючої, керованої, забезпечуючої та науково-технічної.

Результати дисертаційного дослідження використовуються у практичній діяльності таких промислових підприємств: ВАТ «Турбоатом» (довідка № 1-40/24-301 від 24.05.2011 р.), на якому впроваджено модель управління інноваційними процесами; ЗАТ «Завод Південкабель» (довідка № 122/38 від 10.06.2011 р.) та ДП ХМЗ «ФЕД» (довідка № 132/48 від 12.06.2011 р.), де прийнято до використання пропозиції щодо удосконалення управління інноваційними процесами.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою роботою автора. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистого дослідження автора. Внесок автора в роботу, яку виконано у співавторстві, наведено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати наукових досліджень, що викладені в дисертаційній роботі, оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Управління інноваційним процесом в Україні: проблеми, перспективи, ризику» (Львів, 2006); III Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та аспірантів «Перспективи економічного розвитку України в контексті євроінтеграційних процесів» (Чернівці, 2006); IX Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів і молодих вчених «Наукові концепції і практика реалізації стратегій інноваційного розвитку України та її регіонів» (Донецьк, 2007); V Міжнародній науково-теоретичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть» (Тернопіль, 2007); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених «Управління

інноваційним розвитком підприємств України в умовах світових інтеграційних процесів» (Дніпропетровськ, 2007); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (Харків, 2010).

Публікації. Основні положення і результати наукових досліджень опубліковано у 14 наукових працях загальним обсягом 3,7 ум.-друк. арк., з яких 8 статей у наукових фахових виданнях та 6 тез доповідей і матеріалів наукових конференцій. Особисто автору належить 3,47 ум.-друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертацію викладено на 243 сторінках машинописного тексту. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел із 163 найменувань (17 сторінок), 11 додатків (31 сторінка). Матеріали дисертації проілюстровано 32 рисунками (з них 5 займають 5 повних сторінок) і 63 таблицями (з них 6 займають 7 повних сторінок). Загальний обсяг основного тексту дисертації – 183 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** подано загальну характеристику дисертаційного дослідження, обґрунтовано вибір теми та її актуальність, визначено мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, наведено положення наукової новизни, дані щодо апробації одержаних результатів.

У **першому розділі** – «**Науково-теоретичні основи управління інноваційними процесами на підприємствах**» – розкрито економічну сутність інноваційних процесів, встановлено її співвідношення з іншими спорідненими категоріями; узагальнено основні підходи до управління інноваційними процесами та визначено підсистеми системи управління ними; обґрунтовано структуру моделі інноваційного процесу промислового підприємства.

Аналіз існуючих підходів до розуміння сутності інноваційного процесу та споріднених категорій дозволив побудувати ланцюг «нововведення – інновація – інноваційна діяльність – інноваційний процес» та на його основі встановити взаємозв'язок цих категорій і сформулювати уточнене визначення інноваційного процесу, під яким у роботі розуміється послідовність дій щодо створення, освоєння, впровадження, використання, поширення (дифузії), комерціалізації якісно вдосконалених нових продуктів інтелектуальної праці, продукції і технологій, виробів та організаційних форм, які мають науково-технологічну новизну і задовольняють нові суспільні потреби. Запропоноване визначення є основою для побудови системи управління інноваційними процесами та їхньої моделі на промислових підприємствах.

Дослідження принципів управління інноваційними процесами, а також загальних наукових підходів (системного, процесного, ситуаційного та маркетингового) стало основою для побудови системи управління інноваційними процесами на підприємстві (рис. 1), визначення складу її підсистем (керуючої, керованої, забезпечуючої та науково-технічної) і врахування особливостей, характеру взаємозв'язків та взаємовідносин між ними.

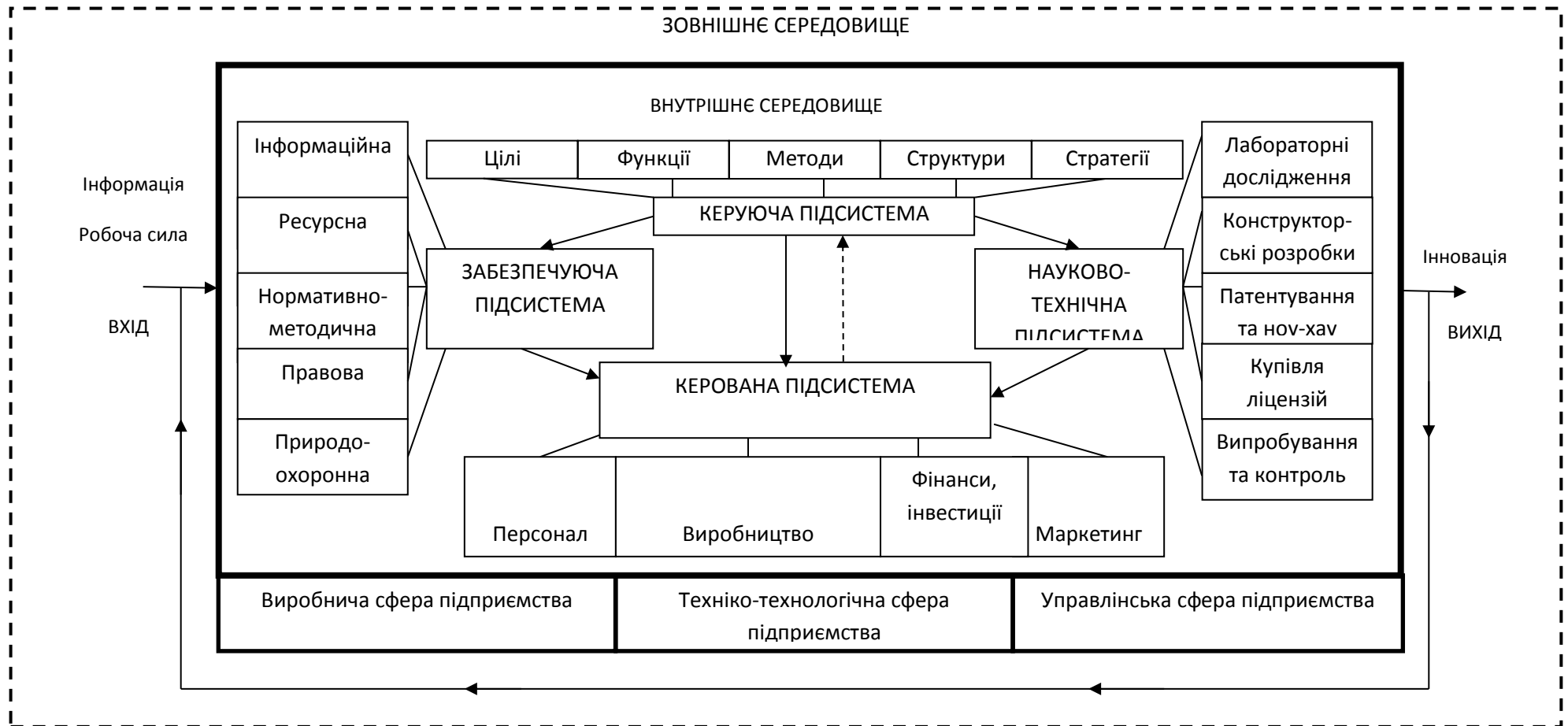

Рис. 1. Система управління інноваційними процесами на підприємствах

Виділення у запропонованій системі виробничої, техніко-технологічної та управлінської сфер підприємства здійснено на основі узагальнення існуючих класифікацій інноваційних процесів та виокремлення найбільш значущої ознаки – сфери застосування інновацій.

Проведений аналіз шести поколінь моделей інноваційного процесу дозволив виявити їх переваги, недоліки та обмеження. Це дозволило дійти висновку, що кібернетична модель є такою, яка найбільш адекватно та повно відображає сучасний стан інноваційних процесів на промислових підприємствах. Проте вона потребує певної доробки відповідно до реалій сучасного інноваційного середовища та особливостей діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств. Тому в дисертаційній роботі запропоновано доповнити її такими етапами (рис. 2): аналіз конкурентного середовища і можливих ринків збуту; дослідження можливості застосування альтернативних матеріалів і технологій виробництва; підготовка до серійного виробництва товару; закупівля необхідного устаткування, навчання персоналу і т. д.; підготовка до сервісного обслуговування; післяпродажне і сервісне обслуговування товару.

З урахуванням виділених етапів інноваційний цикл можна поділити на цикл створення інновації, що характеризується часом від моменту появи ідеї, покладеної в основу інновації, до початку її використання в промисловому виробництві на комерційній основі, і життєвий цикл інновації, обумовлений часом від моменту впровадження нововведення в промислове виробництво до його старіння і припинення застосування.

Запропонована структура моделі інноваційного процесу базується на використанні комплексного та системного підходів і відображає усі етапи інноваційного процесу та зв'язки між ними. Це є основою для удосконалення управління інноваційними процесами на підприємстві.

У другому розділі – «Аналіз та оцінка інноваційних процесів на промислових підприємствах» – виявлено тенденції розвитку інноваційних процесів в Україні в цілому та на машинобудівних підприємствах зокрема; обґрунтовано й розроблено процедуру аналізу інноваційних процесів і методичний підхід до оцінки їх інтенсивності на промислових підприємствах.

Аналіз інноваційних процесів на промислових підприємствах продемонстрував існування негативних тенденцій в інноваційній сфері, що обумовлено тривалим спадом промислового виробництва, відсутністю власних коштів на інновації при подорожчанні кредитів, розукрупненню підприємств у процесі приватизації, що в багатьох випадках супроводжувалося руйнуванням інноваційної інфраструктури, незацікавленістю нових власників, у тому числі іноземних, у впровадженні інновацій, які приводять до поліпшення матеріальної бази виробництва. Також важливою причиною гальмування інноваційних процесів в Україні є низький платоспроможний попит на інновації, внаслідок чого фінансування інноваційних процесів у промисловості здійснюється за рахунок власних коштів підприємств – майже 61%, кошти державного бюджету становлять лише 2,8%.

Рис. 2. Модель інноваційного процесу на промисловому підприємстві

У роботі проведено аналіз сучасних тенденцій розвитку інноваційних процесів в Україні, який виявив, що значних позитивних змін у державі поки що не відбулося, а стан інноваційних процесів на підприємствах визначається як такий, що не відповідає потребам інноваційного розвитку та сучасному рівню інноваційних процесів у промислово розвинутих країнах. Аналіз динаміки впровадження технологічних і продуктових інновацій в Україні свідчить про різноспрямованість їхніх тенденцій: нова продукція освоюється здебільшого шляхом більш інтенсивного використання наявного обладнання і технологій. Досить часто освоюються лише модифікації виробів, що вже випускаються. Все це суттєво знижує конкурентоспроможність вітчизняних підприємств на світовому ринку.

У дисертації для розкриття характеристик інноваційних процесів проаналізовано поточну ситуацію на 10 машинобудівних підприємствах Харківської області на основі фінансово-економічних показників їхньої діяльності та виконано аналіз інноваційних процесів за такими показниками, як частка витрат на інновації у сукупних витратах підприємства, частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції, частка власних коштів у загальній сумі фінансування витрат на інновації (табл. 1).

Таблиця 1

Показники аналізу фінансово-економічної діяльності та інноваційних процесів машинобудівних підприємств (фрагмент)

Підприємство*	Рік	Фінансово-економічні показники діяльності				Показники аналізу інноваційних процесів		
		коефіцієнт ефективності	рентабельність виробництва, %	рентабельність власного капіталу, %	рентабельність активів, %	частка витрат на інновації у загальних витратах, %	частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції	частка власних коштів у загальній сумі фінансування витрат на інновації, %
ВАТ «Автрамат»	2008	-0,016	—	—	—	0,42	0,0205	100
	2009	0,036	5,13	7,29	3,26	0,41	0,0467	100
	2010	-0,002	—	—	—	0,39	0,0125	100
ВАТ «Електромашина»	2008	0,04	6,06	16,89	5,59	0,14	0,0782	100
	2009	0,038	7,7	11,39	5,94	0,13	0,1461	100
	2010	0,036	8,85	43,93	9,54	0,1	0,0812	100
ВАТ «Завод ім. Фрунзе»	2008	0,009	0,95	5,35	2,9	0,32	0,011	100
	2009	0,041	4,4	12,3	8,12	0,29	0,0951	100
	2010	0,044	4,68	14,49	10,05	0,31	0,1025	100
ДНВП «Об'єднання Комунар»	2008	0,014	1,41	6,05	1,23	4,42	0,0906	100
	2009	0,013	1,26	4,21	1,02	4,17	0,1151	100
	2010	0,013	1,28	4,52	1,05	4,03	0,1213	100
ВАТ «Завод Південкабель»	2008	0,064	6,68	15,23	9,8	3	0,0621	100
	2009	0,055	5,75	10,35	6,82	2,95	0,0666	100
	2010	0,058	5,87	11,18	7,24	2,89	0,0652	100
ВАТ ХМЗ	2008	0,131	17,32	14,22	12,47	0,21	0,2313	100
	2009	0,112	12,67	10,33	9,62	0,2	0,1441	100

«Світло шахтаря»	2010	0,048	7,9	7,53	6,85	0,17	0,1584	100
------------------	------	-------	-----	------	------	------	--------	-----

Продовження таблиці 1

Підприємство*	Рік	Фінансово-економічні показники діяльності				Показники аналізу інноваційних процесів		
		коефіцієнт ефективності	рентабельність виробництва, %	рентабельність власного капіталу, %	рентабельність активів, %	частка витрат на інновації у загальних витратах, %	частка обсягу реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції	частка власних коштів у загальній сумі фінансування витрат на інновації, %
ВАТ «Турбоатом»	2008	0,166	33,57	14,98	10,47	0,17	0,1212	30,43
	2009	0,129	18,4	12,05	8,61	0,17	0,0542	35,68
	2010	0,138	20,03	15,88	11,29	0,25	0,1547	39,25
ВАТ «Укрелектромаш»	2008	-0,125	–	–	–	0,59	0,3334	100
	2009	-0,078	–	–	–	0,58	0,1775	100
	2010	-0,084	–	–	–	0,52	0,0985	100
ДП ХМЗ «ФЕД»	2008	0,021	2,78	9,5	3,16	8,32	0,1562	74,56
	2009	0,092	9,72	48,21	17,9	7,41	0,2229	75
	2010	0,065	6,95	25,79	9,19	8,22	0,2357	76,21
ВАТ «Харківський підшипниковий завод»	2008	-0,012	–	–	–	0,25	0,045	100
	2009	0,049	7,36	25,2	5,55	0,26	0,2391	100
	2010	0,016	2,15	9,66	1,95	0,29	0,2154	100

*Примітка. Діюча назва досліджуваних підприємств станом на 01.01.2010 р.

Аналіз інноваційних процесів дозволив зробити такі висновки: відбувається зменшення частки витрат на інновації (ця тенденція не стосується ВАТ «Турбоатом» і ВАТ «Харківський підшипниковий завод»); найбільша частка витрат на інновації протягом 2008–2010 рр. спостерігалася на ДП ХМЗ «ФЕД» і ДНВП «Об'єднання Комунар»; нестабільні зміни обсягу реалізованої інноваційної продукції мали місце у ВАТ «Електромашина», ВАТ «Завод ім. Фрунзе», ВАТ ХМЗ «Світло шахтаря», ВАТ «Турбоатом» та ВАТ «Укрелектромаш»; майже всі підприємства фінансують інновації за рахунок власних коштів, отже держава майже не фінансує машинобудівні підприємства в інноваційній сфері, через що інноваційна активність підприємств не дуже висока.

Враховуючи особливості інноваційних процесів на машинобудівних підприємствах, у роботі запропоновано оцінювати їх за допомогою розробленого методичного підходу, що передбачає визначення індексу інтенсивності інноваційних процесів:

$$I_{in} = I_{gin} \cdot I_{gi} \cdot I_{gisen},$$

де I_{in} – індекс інтенсивності інноваційних процесів; I_{gin} – індекс виробництва інноваційної продукції (відношення обсягу

виробництва інноваційної продукції за звітний період до обсягу виробництва інноваційної продукції за попередній період);

I_{ei} – індекс витрат на інновації (відношення витрат на інновації за звітний період до витрат на інновації за попередній період);

I_{eien} – індекс впроваджених інноваційних видів продукції (відношення частки впроваджених інноваційних видів продукції за звітний період до частки впроваджених інноваційних видів продукції за попередній період).

На основі представлених показників було проведено оцінку інноваційних процесів на машинобудівних підприємствах з використанням факторного аналізу інтенсивності інноваційних процесів на досліджуваних підприємствах за допомогою методу ланцюгових підстановок.

У роботі доведено взаємозв'язок між показниками фінансово-економічної діяльності та інноваційними процесами на основі побудови багатофакторної ступеневої моделі залежності чистого прибутку від витрат на інновації та обсягу реалізованої інноваційної продукції досліджуваних машинобудівних підприємств у межах запропонованої процедури аналізу інноваційних процесів підприємства. З метою розробки рекомендацій щодо управління інноваційними процесами залежно від рівня їхнього інноваційного розвитку та фінансових результатів діяльності в роботі проведено кластерний аналіз (табл. 2). Це дозволило виявити підприємства, на яких інноваційні процеси є найбільш ефективними (кластер 1 – ДП ХМЗ «ФЕД», ВАТ «Турбоатом» і ВАТ ХМЗ «Світло шахтаря»).

Таблиця 2

Групування підприємств за результатами кластерного аналізу та характеристика кластерів

Підприємство*	Показники			Кластер	Характеристика кластера
	коефіцієнт ефективності	індекс інтенсивності інноваційних процесів	рентабельність власного капіталу		
ДП ХМЗ «ФЕД»	0,065	2,4751	25,79	1	Умовно високий рівень розвитку інноваційних процесів у порівнянні з іншими досліджуваними підприємствами. Показники інноваційних процесів усіх досліджуваних підприємств мають найвищі значення
ВАТ «Турбоатом»	0,138	2,3086	15,88		
ВАТ ХМЗ «Світло шахтаря»	0,048	1,8687	7,53		
ЗАТ «Завод Південкабель»	0,058	0,9591	11,18	2	Середній рівень розвитку інноваційних процесів: середнє значення коефіцієнта ефективності та рентабельності власного
ВАТ «Завод ім. Фрунзе»	0,044	0,4609	14,49		

ВАТ «Електромашина»	0,036	0,4275	43,93		капіталу, середній індекс інтенсивності інноваційних процесів
---------------------	-------	--------	-------	--	---

Продовження таблиці 2

Підприємство*	Показники			Кластер	Характеристика кластера
	коефіцієнт ефективності	індекс інтенсивності інноваційних процесів	рентабельність власного капіталу		
ВАТ «Автрамат»	-0,002	0,2546	–	3	Низький рівень розвитку інноваційних процесів, про що свідчить поступове зменшення обсягів впровадження нових видів продукції і технологій. Показники ефективності та рентабельності власного капіталу є достатньо високими, але значно відстають показники інноваційних процесів, тобто ці підприємства у своїй діяльності майже не орієнтуються на інновації
ДНВП «Об'єднання Комунар»	0,013	0,5092	4,52		
ВАТ «Укрелектромаш»	-0,084	0,2786	–		
ВАТ «Харківський підшипниковий завод»	0,016	1,4219	9,66		

*Примітка. Діюча назва досліджуваних підприємств станом на 01.01.2010 р.

Результати аналізу й оцінки інноваційних процесів на промислових підприємствах дозволили виявити поряд із переважно негативними тенденціями резерви для вдосконалення управління інноваційними процесами, що зумовлює необхідність розробки відповідних методичних рекомендацій.

У третьому розділі – «Методичні основи вдосконалення управління інноваційними процесами на підприємствах» – запропоновано методичні положення щодо побудови моделі управління інноваційними процесами на підприємстві та управлінські заходи залежно від рівня інноваційного розвитку; сформовано інструментарій для прийняття рішень при прогнозуванні розвитку інноваційних процесів на промислових підприємствах.

У дисертації запропоновано модель управління інноваційними процесами (МУП), побудова якої передбачає п'ять етапів (рис. 3), обґрунтовано склад кожного етапу та інструментарій, який використовується. На першому етапі виявляються види інноваційних процесів (товарний, маркетинговий, технологічний, управлінський) та здійснюється їх аналіз. На другому етапі обирається конкретний вид інноваційного процесу за критеріями складності його впровадження, ступенем прозорості, швидкістю впровадження, вартістю, обґрунтованими з використанням методу аналізу ієрархій. Модель управління інноваційними процесами побудовано на

прикладі ДП ХМЗ «ФЕД», яке входить до першого кластера за рівнем розвитку інноваційних процесів, що за виділеними критеріями відповідають виду «товарний інноваційний процес». Модель управління будується у розрізі етапів інноваційного процесу: інновація; аналіз середовища; втілення ідеї в життя, розробка дослідного зразка; виготовлення дослідних зразків; підготовка до виробництва; серійне виробництво; підготовка до сервісного обслуговування; виведення нового товару на ринок та його збут; сервісне обслуговування.

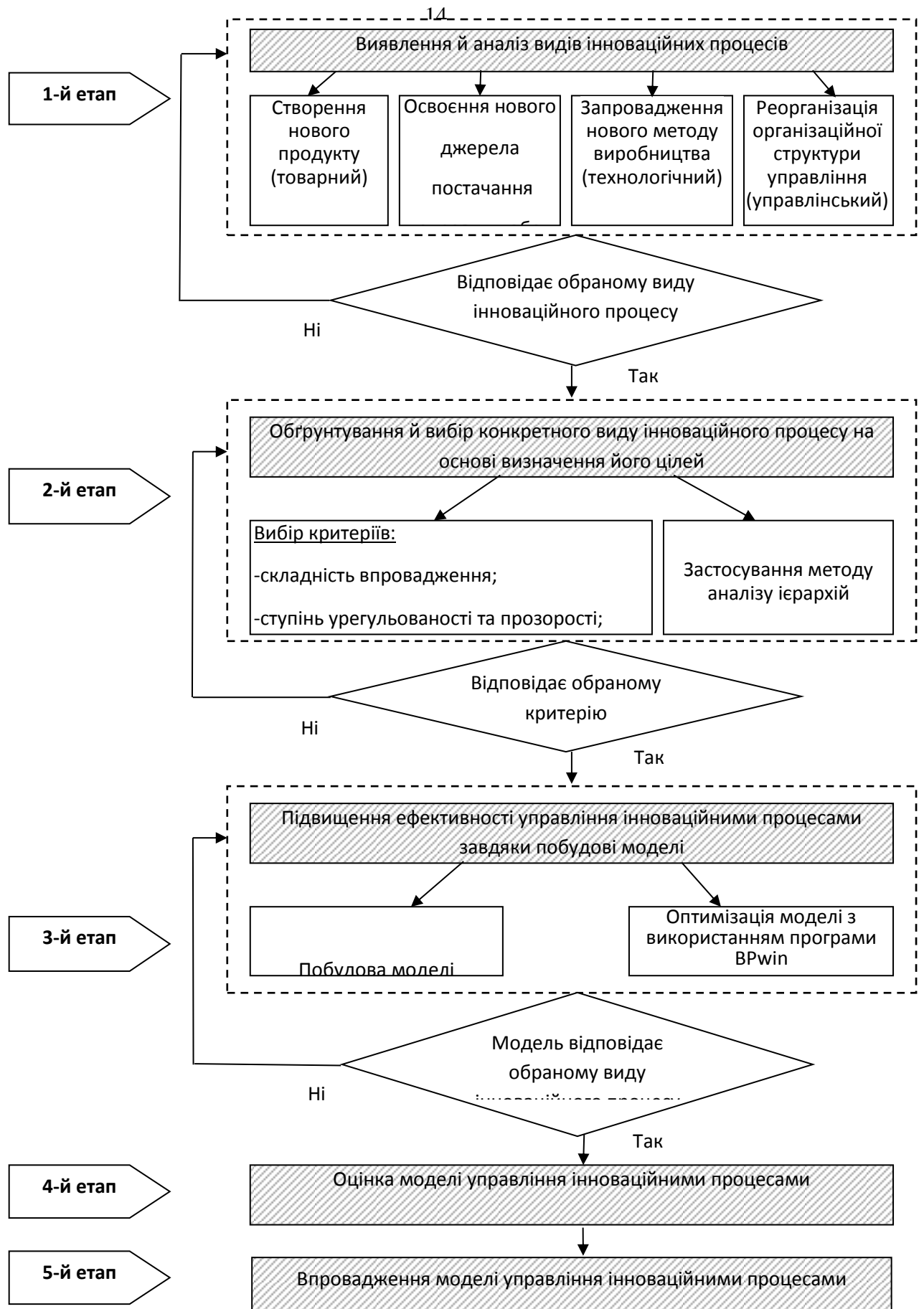

Рис. 3. Послідовність етапів побудови моделі управління інноваційними процесами на підприємстві

На основі наведеної на рис. 3 моделі управління інноваційними процесами в роботі обґрунтовано методичні рекомендації щодо управління ІІ залежно від рівня інноваційного розвитку.

Диференціація управлінських заходів для кожного етапу моделі управління інноваційними процесами та розробка їх у контексті кожної підсистеми системи управління інноваційними процесами (керуючої, керованої, забезпечуючої та науково-технічної) для всіх кластерів дали змогу підвищити ефективність управління інноваційними процесами. Приклад рекомендацій щодо управління ІІ на підприємствах першого кластера (ДП ХМЗ «ФЕД», ВАТ ХМЗ «Світло шахтаря», ВАТ «Турбоатом») у контексті керуючої підсистеми подано в табл. 3.

Таблиця 3

Рекомендації щодо управління інноваційними процесами на підприємствах першого кластера в контексті керуючої підсистеми

Етап МУП	Рекомендації
Створення інновації	Використання нетрадиційних методів стимулювання праці. Розвиток інноваційного типу організаційної культури з метою підвищення ефективності роботи науково-дослідного відділу та конструкторського бюро. Точне формулювання концепції ІІ з орієнтацією на задоволення перспективних потреб ринку (перелік конкретних завдань, вибір цільового ринку, набору властивостей і позиціонування товару). Створення міждисциплінарних груп й умов для спілкування та обміну ідеями. Чіткий розподіл відповідальності керівників за кожен сегмент всієї мережі інноваційних процесів підприємства
Аналіз середовища та можливих ринків збуту	Організація маркетингових досліджень. Активізація пошуку інвесторів при наявності проблем з фінансуванням. Оцінка спроможності підприємства в найкоротший термін забезпечити виробництво товарів
Втілення інновацій, розробка дослідного зразка	Підвищення ефективності роботи науково-дослідного відділу та конструкторського бюро
Виготовлення дослідних зразків	Вдосконалювання механізмів управління для врахування всіх особливостей дослідження зразків та їх коригування. Ухвалення рішення про впровадження нового товару у виробництво (масове, серійне) на основі програми маркетингу продукту
Підготовка до виробництва	Створення механізму раціонального використання фінансових, трудових і матеріальних ресурсів. Розробка системи планів з освоєння нової продукції. Реструктуризація існуючих підрозділів і розробка структури нових виробничих підрозділів
Серійне виробництво	Ефективна мотивація робітників. Ефективне використання робочого часу шляхом удосконалювання організації та нормування праці персоналу. Відповідність виробничих можливостей і попиту через забезпечення ефективності управління підприємством
Підготовка до сервісного обслуговування	Організація заходів, що у подальшому забезпечуватимуть підтримку нового товару в працездатному стані протягом всього терміну служби. Розвиток персоналу з метою підвищення ефективності роботи маркетингового і торгового відділів
Виведення нового товару на ринок та його збут. Сервісне	Концентрація зусиль на результат за допомогою маркетингової стратегії просування. Мотивація споживачів: продаж в кредит, зниження цін на товари при їх оптових чи регулярних закупівлях

З метою оцінки впровадження моделі управління інноваційними процесами було проведено опитування працівників ДП ХМЗ «ФЕД» щодо стану ІІ до та після її впровадження. Виявлено, що одним з напрямків удосконалення ІІ є зміна існуючої організаційної культури, яка суттєво впливає на мотивацію персоналу до інновацій.

У зв'язку з тим, що в роботі запропоновано здійснювати оцінку інноваційних процесів за допомогою такого показника, як інтенсивність інноваційних процесів, де ключовими показниками є обсяг інноваційної продукції та витрати на інновації, стан існуючої системи запропоновано характеризувати двома змінними: рівнем запасів інноваційних товарів (у вартісній оцінці) та обсягом грошових ресурсів.

Для встановлення перспективних напрямків ІІ на підприємстві було проведено імітаційне моделювання з використанням програмного продукту Vensim. Це дало змогу обґрунтувати в дисертаційній роботі варіанти діяльності підприємств за умови впровадження МУІІ. Вони показали можливість підтримання інноваційної активності підприємства, прискорення оборотності капіталу, забезпечення стабільності динаміки вартості запасів, зростання обсягів коштів.

Таким чином, розроблені методичні рекомендації щодо управління інноваційними процесами дають змогу промисловому підприємству ефективно функціонувати на етапі розробки та впровадження продуктової інновації.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні узагальнено теоретичні положення щодо управління інноваційними процесами на підприємстві, розроблено відповідний методичний інструментарій і практичні рекомендації. На основі проведеного дослідження зроблено такі висновки.

1. Теоретичне узагальнення понятійного апарату теорії інновацій дозволило констатувати, що «інноваційний процес» – це послідовність дій щодо створення, освоєння, впровадження, використання, поширення (дифузії), комерціалізації якісно вдосконалених продуктів інтелектуальної праці, продукції і технологій, нових виробів та організаційних форм, які мають науково-технологічну новизну і задовольняють нові суспільні потреби, а «інноваційна діяльність» – це діяльність підприємства, спрямована на дослідження, використання, поширення (дифузії) та комерціалізацію результатів науково-технологічних досліджень і розробок, підготовку виробництва та виведення на ринок нової конкурентоспроможної продукції, технології, товарів, послуг тощо. Розмежування понять «інноваційний процес» та «інноваційна діяльність» дало можливість виокремити стадії інноваційного процесу для побудови моделі управління ним.

2. Науково-теоретичне обґрунтування змісту управління інноваційними процесами створює передумови для оперування основними підходами в

теорії управління – системним, процесним, ситуаційним, маркетинговим і проектним. Вони визначають основні закономірності розвитку інноваційних процесів та формують особливий тип інноваційного управління. Застосування цих підходів створило основу для побудови системи управління інноваційними процесами. Запропонована система складається з чотирьох багаторівневих підсистем – керуючої, керованої, забезпечуючої та науково-технічної, які функціонуватимуть на основі руху відповідної інформації і забезпечуватимуть ефективне управління інноваційними процесами.

3. Обґрунтована у роботі структура моделі інноваційного процесу підприємства дозволяє розділити інноваційний цикл на цикл створення інновації, що характеризується часом від моменту появи ідеї, покладеної в основу інновації, до початку її використання в промисловому виробництві на комерційній основі, і життєвий цикл інновації, обумовлений часом від моменту впровадження нововведення в промислове виробництво до його старіння і припинення застосування, та врахувати усі етапи інноваційного процесу і зв'язки між ними.

4. Аналіз інноваційних процесів на промислових підприємствах зумовив необхідність визначення фінансово-економічного стану підприємства, що дало можливість з'ясувати передумови здійснення інноваційних процесів. У ході аналізу фінансово-економічного стану та інноваційних процесів машинобудівних підприємств побудовано багатofакторну ступеневу модель, яка відображає функціональну залежність зміни чистого прибутку підприємств від зміни витрат на інновації та зміни обсягу реалізованої інноваційної продукції, що свідчить про суттєву роль інноваційних процесів у діяльності підприємства.

5. Запропонована процедура аналізу ІІ, що передбачає визначення рівня їхнього розвитку, створює передумови для розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності управління ними. Оцінка інтенсивності інноваційних процесів на машинобудівних підприємствах дозволяє врахувати вплив на їх рівень змін обсягів виробництва інноваційної продукції, витрат на інновації та частки впроваджених інноваційних видів продукції.

6. Запропоновані методичні положення щодо створення моделі управління інноваційними процесами з урахуванням особливостей діяльності досліджуваних підприємств дозволять керівництву розробити управлінські рекомендації для різних етапів інноваційного процесу у розрізі підсистем управління інноваційними процесами (керуючої, керованої, забезпечуючої, науково-технічної).

7. Побудована системно-динамічна імітаційна модель дозволяє прогнозувати розвиток інноваційних процесів на підприємстві завдяки визначенню причинно-наслідкових зв'язків між змінами запасів інноваційних товарів, обсягів грошових ресурсів, вартості реалізованої інноваційної продукції, витрат на інновації на етапі виведення товару на ринок, що дозволяє обґрунтувати можливості стійкості модельованої системи та

зробити певні висновки відносно подальшої діяльності підприємства за умови впровадження моделі управління інноваційними процесами та врахування особливостей її реалізації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Лепейко Т. І. Теоретичні підходи до класифікації інновацій у ринковій економіці / Т. І. Лепейко, М. О. Боярська // Економіка розвитку. – 2006. – № 1 (37). – С. 16–18.
Особистий внесок здобувача полягає у розробці класифікації інновацій з урахуванням сфер виробництва.
2. Боярська М. О. Обґрунтування моделей інноваційних процесів з урахуванням особливостей української економіки / М. О. Боярська // Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2007. – № 579. – С. 27–31.
3. Боярська М. О. Сутність і характеристика понять «нововведення» та «інновація» / М. О. Боярська // Ринок цінних паперів України. – 2008. – № 7–8. – С. 9–12.
4. Боярська М. О. Інноваційна діяльність та її вплив на прибуток машинобудівних підприємств / М. О. Боярська // Економічний простір : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2011. – № 46. – С. 218–223.
5. Боярська М. О. Дослідження інноваційних процесів на промислових підприємствах / М. О. Боярська // Комунальне господарство міст : науково-технічний збірник. Серія : Економічні науки. – Харків : Вид. ХНАМГ, 2011. – № 98. – С. 60–67.
6. Боярська М. О. Розробка моделі управління інноваційними процесами [Електронний ресурс] / М. О. Боярська // Ефективна економіка. – 2011. – №5. – Режим доступу до журналу : <http://www.economy.nayka.com.ua>.
7. Боярська М. О. Прогнозування поведінки моделі управління інноваційними процесами з використанням імітаційного моделювання / М. О. Боярська // Інвестиції : практика та досвід. – К. : ДКС центр, 2011. – № 22. – С. 56–58.
8. Боярська М. О. Управління інноваційними процесами на підприємствах: особливості реалізації / М. О. Боярська // Економіка розвитку. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. – № 4 (60). – С. 112–116.

Публікації за матеріалами конференцій

9. Боярська М. О. Моделі інноваційних процесів / М. О. Боярська // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Управління інноваційним процесом в Україні: проблеми, перспективи, ризики» (Львів, 11–13 травня, 2006 р.). – Львів : Львівська політехніка, 2006. – С. 220–221.

10. Боярська М. О. Інноваційні процеси в Україні і глобалізація економіки / М. О. Боярська // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів «Перспективи економічного розвитку України в контексті євроінтеграційних процесів» (Чернівці, 23–24 березня, 2006 р.). – Чернівці : Вид. ЧТЕІ КНТЕУ, 2006. – С. 119–122.

11. Боярська М. О. Сутність поняття «інноваційна діяльність» / М. О. Боярська // Матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Наукові концепції і практика реалізації стратегій інноваційного розвитку України та її регіонів» (Донецьк, 22 березня, 2007 р.) / Заг. ред. к.е.н., професора Дубницького В. І. – Донецьк : ТОВ «ДЕГІ», 2007. – Ч. 2. – С. 35–36.

12. Боярська М. О. Сутність поняття «інноваційний процес» / М. О. Боярська // Тези доповідей V Міжнародної науково-теоретичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть» (Тернопіль, 17 квітня, 2007 р.) / Відп. ред. З. В. Гуцяйлюк. – Тернопіль: Інститут економіки та підприємства, 2007. – С. 27–28.

13. Боярська М. О. Застосування ситуаційного та маркетингового підходів щодо управління інноваційними процесами / М. О. Боярська // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Управління інноваційним розвитком підприємств України в умовах світових інтеграційних процесів (Дніпропетровськ, 9–10 листопада, 2007 р.). – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2007. – Т. 1. – С. 9–11.

14. Боярська М. О. Інноваційна модель сучасного підприємства / М. О. Боярська // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (Харків, 15–16 листопада 2010 р.): [Електронний ресурс]. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM): кольор.

АНОТАЦІЯ

Боярська М. О. Управління інноваційними процесами на промислових підприємствах. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний економічний університет, Харків, 2012.

Дисертацію присвячено поглибленню теоретико-методичних положень та розробці рекомендацій щодо управління інноваційними процесами на промислових підприємствах. У роботі уточнено сутність інноваційних процесів, встановлено її співвідношення з іншими категоріями теорії інновацій; узагальнено основні підходи до управління інноваційними процесами на підприємстві та визначено підсистеми системи управління

ними; обґрунтовано складові моделі інноваційного процесу промислового підприємства; виявлено тенденції розвитку інноваційних процесів в Україні в цілому та на машинобудівних підприємствах зокрема; удосконалено процедуру аналізу інноваційних процесів та методичний підхід до оцінки їхньої інтенсивності на машинобудівних підприємствах; розроблено методичні положення щодо побудови моделі управління інноваційними процесами підприємства; сформовано інструментарій прийняття рішень при прогнозуванні розвитку інноваційних процесів на промислових підприємствах.

Ключові слова: інноваційні процеси, промислове підприємство, система управління інноваційними процесами, модель управління інноваційними процесами, індекс інтенсивності інноваційних процесів.

АННОТАЦИЯ

Боярская М. О. Управление инновационными процессами на промышленных предприятиях. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Харьковский национальный экономический университет, Харьков, 2012.

Диссертация посвящена углублению теоретико-методических положений и разработке практических рекомендаций по управлению инновационными процессами на промышленных предприятиях.

В работе уточнена сущность категории «инновационный процесс» и установлена ее взаимосвязь с другими родственными категориями, базирующимися на обосновании цепи «новшество – инновация – инновационная деятельность – инновационный процесс», которая дает возможность выделить стадии инновационного процесса. Под инновационным процессом предложено понимать последовательность действий относительно создания, освоения, внедрения, использования, распространения (диффузии), коммерциализации качественно усовершенствованных продуктов интеллектуального труда, продукции и технологий, новых изделий и организационных форм, которые имеют научно-технологическую новизну и удовлетворяют новые общественные потребности.

Обобщены основные подходы в теории управления – системный, процессный, ситуационный, маркетинговый и проектный, определяющие основные закономерности развития инновационных процессов и формирующие особый тип инновационного управления. На основе этих подходов предложена система управления инновационными процессами предприятия, которая состоит из четырех многоуровневых подсистем – управляющей, управляемой, обеспечивающей и научной, которые будут функционировать на основе движения соответствующей информации и обеспечивать эффективное управление инновационными процессами.

Обоснована структура модели инновационного процесса предприятия,

которая учитывает все этапы инновационного цикла: создание инновации, анализ конкурентной среды, разработка опытного образца и его изготовление, подготовка к серийному производству и его запуск, выведение на рынок нового товара и его сбыт, сервисное обслуживание, что создает основу для формирования мероприятий по повышению эффективности управления инновационными процессами в разрезе каждой их стадии.

Выполнен анализ инновационных процессов на промышленных предприятиях на основе определения финансово-экономического состояния предприятия, что дало возможность выявить предпосылки для осуществления инновационных процессов. Построена многофакторная степенная модель, которая отражает функциональную зависимость изменения чистой прибыли предприятий от изменения затрат на инновации и изменения объема реализованной инновационной продукции, что свидетельствует о существенной роли инновационных процессов в деятельности предприятия.

Обоснована процедура анализа инновационных процессов на промышленных предприятиях, которая предусматривает определение уровня развития инновационных процессов в зависимости от показателей финансово-экономической деятельности и индекса интенсивности инновационных процессов, что является основой для разработки управленческих рекомендаций для каждой группы предприятий, выделенных с помощью кластерного анализа.

Разработан методический подход к оценке интенсивности инновационных процессов на машиностроительных предприятиях, который базируется на определении индекса интенсивности, построенного в виде мультипликативной модели, объединяющей индексы объема производства инновационной продукции, затрат на инновации и доли внедренных инновационных видов продукции, и дает возможность усилить обоснованность управленческих решений благодаря выявлению влияния каждой составляющей индекса интенсивности на его общий уровень.

Предложены методические положения по построению модели управления инновационными процессами предприятия по следующим этапам: выявление и анализ видов инновационных процессов (товарный, маркетинговый, технологический, управленческий); обоснование выбора конкретного вида инновационного процесса на основе метода анализа иерархий; повышение эффективности управления инновационными процессами с использованием функционального моделирования IDEF0, что позволяет формировать направления управленческих воздействий для различных видов инновационных процессов.

Разработан инструментарий принятия решений при прогнозировании развития инновационных процессов на предприятии, особенность которого заключается в использовании имитационной модели на этапе выведения товара на рынок, что устанавливает причинно-следственные связи между изменениями запасов инновационных товаров, объемов денежных ресурсов, стоимости реализованной инновационной продукции, затрат на инновации.

Это позволяет принимать обоснованные решения по выбору видов инновационных процессов для развития предприятия.

Ключевые слова: инновационные процессы, промышленное предприятие, система управления инновационными процессами, модель управления инновационными процессами, индекс интенсивности инновационных процессов.

ANNOTATION

Boyarska M. O. Management innovative processes on industrial enterprises. – Manuscript.

Thesis for a scientific degree – Candidate of Sciences in Economics in speciality 08.00.04 – Economics and Enterprises Management (on the Types of Economic Activity). – Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, 2012.

The dissertation is devoted to deepening of the theoretical and methodological development of regulations and guidelines for the management of innovation processes in industrial enterprises. In the dissertation the essence of innovation processes and its value to other categories of innovation theory is mentioned, the major approaches to the management of innovation processes in the company were summarized, the subsystem of management system specializing on innovations was defined, components of the innovation process model for industrial enterprises were grounded, the tendencies of innovative processes development in Ukraine as a whole and in machine-building enterprises, in particular were defined, the procedure for the analysis of innovation processes and methodical approach to the estimation of its intensity on the machine-building enterprises was improved; the methodical provision for constructing models of innovation processes of the enterprise was developed; and also the decision-making instruments for predicting the development of innovative processes in industrial enterprises were formed.

Keywords: innovation processes, industrial enterprise, control system of innovation processes, a model of innovative processes management, the index of the intensity of innovation processes.

БОЯРСЬКА МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВА**

спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 05.03.2012 р. Формат 60 × 90/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний.
Обсяг 0,9 ум.-друк. арк. Наклад 100 прим. Зам. № 57

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг»
Свідоцтво про державну реєстрацію ю.о. 24668889
61022, м. Харків, вул. Сумська, 37. Тел. (057) 700-53-51, 714-34-26
пров. Соляниківський, 4. Тел. (057) 771-00-92, 771-00-96.